

Intentieovereenkomst Aardgasvrije Nieuwbouw Metropoolregio Amsterdam

De MRA stelt in haar brief 'Inbreng Kabinetsformatie Metropoolregio Amsterdam- uitwerking Woningbouwopgave en Energietransitie vanuit Proeftuin Maak Verschil' van 27 maart 2017 dat de MRA inzet op: 'Het versnellen van 'zachte' plannen die onvoldoende voortgang kennen, met een inzet van 60.000 woningen startklaar in 2020. Met het oog op de benodigde energietransitie is de inzet dat deze woningen energieneutraal en aardgasvrij worden gerealiseerd, waarbij we de markt uitdagen tot energieleverende woningen.'

Daartoe ondertekenen de gemeenten van de Metropoolregio Amsterdam deze intentieovereenkomst om vanaf 1 februari 2018 alle nieuwbouwprojecten aardgasvrij te realiseren.

Vanaf 1 februari 2018 alle nieuwbouwprojecten aardgasvrij realiseren betekent dat:

- vanaf 1 februari 2018 alle nieuwbouwprojecten die ter bestuurlijke besluitvorming worden aangeboden aardgasvrij dienen te zijn.
- waar mogelijk alle reeds vastgestelde plannen alsnog beoordeeld worden op haalbaarheid van aardgasloze en duurzame invoegingen in het programma en dit bij haalbaarheid door te voeren.
- In de overdrachtdossiers nadrukkelijk wordt opgenomen hiertoe indien nodig aanvullende besluitvorming op te starten zodat dit rond de zomer 2018 tot definitieve besluitvorming leidt.

Bij het hanteren van deze intentieovereenkomst wordt rekening gehouden met reeds gemaakte lokale afspraken tussen de verschillende deelregio's en / of gemeenten en externe partners.

Hoe?

Om de genoemde ambitie te realiseren zal de Metropoolregio Amsterdam (MRA) een Community of Practice (CoP) als gezamenlijk voorbereidingstraject starten onder begeleiding het Servicepunt Duurzame Energie. Daarbij wordt rekening gehouden met reeds gemaakte lokale afspraken in de verschillende deelregio's en / of gemeenten. Ook andere partners dan overheden zijn daarbij belangrijk.

Onderdeel hiervan zijn:

- het nemen van een Collegebesluit aardgasvrije nieuwbouw in elk College van B&W in de regio en het meenemen van de Raad hierin;
- het in beeld brengen van alle nieuwbouwlocaties (focus op woningbouw) en afstemmen met de netbeheerder of er voldoende capaciteit beschikbaar is in het elektriciteitsnet of warmtetoevering met warmtenetten mogelijk is;
- een stap-voor-stap aanpak die gemeenten in staat stelt om toekomstige aardgasvrije nieuwbouwprojecten te laten ontwikkelen;
- communicatieplan richting projectontwikkelaars en woningcorporaties over de urgentie en onvermijdelijkheid van aardgasvrije nieuwbouw;
- zolang wettelijke aansluitplicht op aardgas nog bestaat i.o.m. met netbeheerder borgen dat er na oplevering van woningen niet alsnog aardgasaansluiting komt.

Waarom op de schaalgrootte van de MRA?

Regionale samenwerking binnen de MRA heeft hierbij veel voordelen boven een lokale aanpak:

- **Geen concurrentie in de regio** – door het regionaal aan te pakken worden alle stakeholders gestimuleerd tot aardgasvrij ontwikkelen, zodat er geen concurrentie tussen gemeenten zal ontstaan. Ontwikkelaars zullen niet de behoefte voelen om naar andere gemeenten binnen de regio te gaan als het beleid overal gelijk is;
- **Meer leren, breder ondersteunen** – de ervaringen uit de MRA-gemeenten brengen veel beter de opgave en oplossingen in kaart dan de ervaring van één enkele gemeente. Servicepunt Duurzame Energie faciliteert dit leerproces, door in eerste instantie drie nieuwbouwprojecten onder de loep te nemen en naar een aanpak toe te werken. Op basis daarvan kan een brede aanpak worden ontwikkeld, inzetbaar in een verscheidenheid aan situaties. De geleerde lessen worden ook gedeeld met ontwikkelaars in de regio;

- **Duidelijkheid bij bewoners** – een regionaal statement geeft duidelijkheid bij bewoners dat aardgasvrij de weg is die we vanaf nu gaan inslaan. Nu beginnen met aardgasvrije nieuwbouw is niet alleen financieel aantrekkelijk voor bewoners, het is ook een ontzorging voor de toekomst. Elke woning met een aardgasaansluiting is namelijk een verouderde woning met gebreken, die later alsnog aangepast moet worden om aan de doelen van 2050 te voldoen. Daardoor zit de bewoner alleen maar met lasten van de renovatie en loopt zij de lusten van een aardgasvrije woning mis..

Aanleiding en achtergrond

Niet zo heel lang geleden, zo'n jaar of vijftig, hebben we in Nederland kolen vervangen door aardgas om onze huizen te verwarmen. Vandaag de dag staan we wederom aan het begin van een energietransitie. Het gebruik van fossiele brandstoffen zal namelijk halverwege deze eeuw zeer beperkt zijn vanwege het veranderende klimaat, de bodemdaling in Groningen en het opraken van de fossiele energiebronnen. Het zijn allemaal factoren die deze transitie niet alleen gewenst, maar ook onvermijdelijk maken.

De transitie van aardgas naar duurzame energiebronnen is een enorme maatschappelijke opgave. Op landelijk niveau heeft het kabinet deze rol opgepakt en de urgentie van de transitie onderstreept met de Energieagenda 2016. Daarin staat een integrale visie op de toekomstige energievoorziening van Nederland. Onder andere wordt de verwachting uitgesproken dat aardgas in de toekomst vrijwel uitsluitend nog zal worden gebruikt in industrie en transport, terwijl het uit de gebouwde omgeving zal verdwijnen. Gemeenten zijn nauw betrokken bij de gebouwde omgeving en hebben daarom volgens het rapport een belangrijke en bepalende rol in deze transitie.

Een van de belangrijkste voorwaarden om deze verduurzaming te kunnen realiseren is de creatie van een duurzame warmtevoorziening als alternatief voor de huidige verwarming met aardgas. Deze transitie is dermate complex dat zij alleen gefaseerd kan worden uitgevoerd. Echter, gezien de tijdsdruk moet er zo snel mogelijk mee worden begonnen. Uiterlijk 2050 moet de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij zijn.

Daarom moet de opgave naar aardgasvrij niet groter worden gemaakt dan deze nu al is. Een onderzoek van Natuur & Milieu uit mei 2017 laat zien dat er de komende vijf jaar van de 230.000 geplande nieuwe woningen nog steeds 150.000 van deze woningen op aardgas aangesloten worden als er niets gebeurt. Met andere woorden, het is niet vanzelfsprekend dat woningen aardgasvrij ontwikkeld worden; als we wachten, gebeurt er weinig.

Dat betekent dat ernaar moet worden gestreefd om vanaf nu in nieuwe wijken en nieuwbouwwontwikkelingen geen aardgasnetten aan te leggen. Zou je wel een aardgasnet aanleggen dan maakt dat niet alleen de opgave groter maar zorgt dat ook voor een desinvestering voor de netbeheerder aangezien de levensduur van deze netten veel langer is dan de horizon tot 2050. Bovendien zadel je toekomstige bewoners van deze nieuwbouwwoningen of gebruikers van deze panden op met extra investeringen die gemaakt zullen moeten worden om voor 2050 alsnog van het aardgas af te gaan.

In november 2016 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om de aansluitplicht op een gasnet uit de wet te halen. Minister Kamp heeft als antwoord hierop een brief gestuurd naar de Tweede Kamer op 13 juni 2017 met als voornemen om de aansluitplicht voor aardgas voor nieuwbouw te wijzigen. Als alles mee zit zal per 1 juli 2018 de wet zijn aangenomen. Hiermee krijgen gemeentes de mogelijkheid om nieuwbouwggebieden aan te wijzen waar de aansluitplicht vervalt. De bevoegdheid om te besluiten over de toekomstige invulling van de warmtebehoefte bij nieuwbouw wordt bij de gemeenten gelegd (besluit 3.). Het wijzigen van de aansluitplicht is een eerste concrete stap in de afbouw van aardgasgebruik in de gebouwde omgeving. In de Energieagenda is aangegeven dat er wordt toegewerkt naar een techniekneutraal recht op warmte. Invulling van dit warmterecht houdt in dat de overheid de aanwezigheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de benodigde energie-infrastructuur borgt. Afhankelijk van de lokale situatie kunnen eindgebruikers aanspraak maken op een aansluiting op een (verzwaard) elektriciteitsnet of een warmtenet.

Tot die tijd is het van belang dat gemeenten zich gezamenlijk binnen de regio inspannen om nu al te zorgen dat nieuwbouw aardgasvrij wordt aangelegd, want de woningbouwproductie is juist nu weer van de grond gekomen. Door dit gezamenlijk als regio te doen zorg je voor een gelijk speelveld voor ontwikkelaars.